

لزوم رعایت استانداردهای نگهداری فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی از گمرک تا داروخانه

Posted on ۱۴۰۰/۰۳/۲۹ by ravabet

Category: [دارو](#)

Tags: [آرایشی](#), [بهداشتی](#), [داروخانه](#)

شوینده‌های بدن مانند صابون و شامپو، کرم‌ها و **لوازم آرایشی** جزو محصولات سلامت محور هستند که با مقررات و نظارت متفاوت سازمان غذا و دارو تولید می‌شوند ولی در انتهای زنجیره و هر چه به مصرف‌کننده نهایی نزدیک‌تر می‌شوند، احتمال خروج آن‌ها از زنجیره نظارتی بالا می‌رود. از آنجا که چنین کالاهایی در فروشگاه‌ها و سوپرمارکت‌ها نیز به فروش می‌رسند، حتی ممکن است خیلی زودتر و در مرحله پخش نیز نظارت از روی آن‌ها برداشته شود. در واقع محصولات آرایشی و بهداشتی تا زمانی که در زنجیره کارخانه تا **داروخانه** هستند، رصد می‌شوند و در پخش‌های عادی این امکان از بین می‌رود. از طرف دیگر مرحله پیش از تولید، یعنی حمل و نقل مواد اولیه وارداتی و انبارش و ترخیص آن‌ها در گمرک نیز بخشی از زنجیره به حساب می‌آید که تحت نظارت نیست.

در گفت‌وگو با دکتر سامان احمد نصراللهی؛ معاون پژوهشی مرکز تحقیقات پوست و جدام درباره استانداردها و نکات کلیدی نگهداری فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی از مرحله پیش‌تولید تا عرضه به مصرف‌کننده نهایی را بررسی کرده‌ایم.

- دلیل اهمیت روش نگهداری و حمل و نقل فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی و چگونگی نگهداری آن‌ها در زنجیره تامین چیست؟

یک نکته مهم درباره دوام و پایداری محصولات آرایشی و بهداشتی و حتی مواد خوراکی و بسیاری کالاهای دیگر این است که صرف تاریخ انقضا تضمین و تعیین کننده حفظ کیفیت یا اثربخشی فرآورده نیست و اگر یک محصول در شرایط مناسب نگهداری نشود، در معرض نور مستقیم آفتاب یا رطوبت باشد، خیلی زودتر منقضی خواهد شد. شرکت‌های آرایشی و بهداشتی هنگام تولید یک فرآورده بر اساس مطالعات پایداری توصیه‌هایی درباره محصول خود دارند، مثلا می‌گویند دور از نور مستقیم آفتاب، در دمای زیر ۳۰ درجه سانتی‌گراد یا در یخچال نگهداری شود، رطوبت محیط چطور باشد، پس از باز کردن چه مدت قابل استفاده است و... این موارد از طرف تولیدکننده مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است. از طرفی امکان برهم‌کنش مواد داخلی یک محصول آرایشی و بهداشتی وجود دارد، یک برهم‌کنش می‌تواند بین مواد فعال و جانی باشد و با یکدیگر واکنش شیمیایی نشان بدهند که طبیعی نیز هست و در بعضی موارد ممکن است مواد محصول با مواد ظرف حاوی محصول مثل پلاستیک، تیوب، رنگ بسته‌بندی و... نیز برهم‌کنش داشته باشند. این اتفاق می‌تواند برای مواد اولیه یا محصول نهایی بیفتد و اگر دما، رطوبت، نور مستقیم آفتاب، حضور اکسیژن، هم به عنوان عوامل تشدیدکننده وجود داشته باشند، سرعت فعل و انفعالات شیمیایی را بالا می‌برد.

بنابراین شیوه نگهداری کرم و هر نوع محصول آرایشی و بهداشتی در بخش‌های مختلف زنجیره توزیع، مثل پخش، داروخانه، عمده فروشی‌ها، فروشگاه‌های کوچک و بزرگ، سوپرمارکت‌ها و حتی هنگام حمل و نقل مهم است چون می‌تواند روی این برهم‌کنش و فعل و انفعال‌ها تاثیرگذار باشد و از مرحله ورود ماده اولیه تا فروشگاه و محل عرضه محصول، باید با این نگاه بررسی شوند.

- سرازاز این زنجیره که باید نظارت و کنترل شود، کجاست؟

اولین نکته‌ای که باید در نظر داشته باشیم شرایط نگهداری مواد اولیه مورد نیاز شرکت‌هاست، بنابراین مخاطب این بخش بازرگانان و تاجرانی هستند که مواد اولیه را وارد و انبار می‌کنند و در مرحله بعد خریداران و کارخانه‌های تولیدی قرار می‌گیرند. تولیدکننده باید بداند آیا شرایط نگهداری موادی که خریده می‌شود، بر اساس توصیه‌های سازنده اولیه بوده است یا خیر؟ امکان دارد ماده اولیه قبل از خرید، مدت زیادی روی عرشه کشتی، در گمرک، انبار واردکننده و... مانده و دما و رطوبت، نور و شرایط محیطی لازم رعایت نشده باشد. در چنین وضعیتی غیر استاندارد ظرفیت و کیفیت ماده اولیه کاهش پیدا می‌کند و حتی

کنند بر اساس این ضوابط و دستورالعمل‌ها خودش را دارد که باید به تایید مسئول فنی آن شرکت برسد که شرکت‌ها سعی می‌کنند سیستم خودشان را پایش و ارزیابی کنند. بعضی از شرکت‌ها بازرسی داخلی دارند و طبیعی است بر اساس استانداردهای داخلی خودشان، روش نگهداری مواد اولیه و محصول را در انبارها رصد می‌کنند، این‌که تست‌های کیفی و پایداری انجام شده است یا نه؟ و... این فرآیندها قبل از ورود محصول به بازار طی می‌شود و سازمان غذا و دارو نیز بر آن نظارت دارد؛ چه به صورت مستقیم یعنی از طریق بازرسی‌های سرزده و چه به صورت غیرمستقیم یعنی از طریق مسئول فنی که نماینده سازمان در کارخانه است. سازمان غذا و دارو استانداردها و ضوابط و آیین‌نامه‌هایی در زمینه نگهداری، انبارش و توزیع مواد اولیه و محصولات آرایشی و بهداشتی دارد که به شرکت‌های تولید و پخش اعلام شده است و مسئول فنی باید از آن‌ها پیروی کند و در بازرسی‌های دوره‌ای مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. ضمن آن‌که سازمان ملی استاندارد هم مجموعه الزاماتی در مورد محصولات آرایشی و بهداشتی دارد که بیشتر به آزمایش‌ها، کیفیت، نوع مواد و ترکیب‌ها مربوط است. اگر این استانداردها رعایت نشود، خطا و تخلف است و اغلب شرکت‌ها آن‌ها را رعایت می‌کنند و از این نظر نگرانی نداریم.

- مرحله بعدی، پخش‌ها هستند. شرایط این بخش از زنجیره تامین چه استانداردهایی دارد و آیا نظارت روی آن نیز وجود دارد؟

بعضی از پخش‌های دارویی، فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی هم توزیع می‌کنند و طبیعتاً مخاطب آن‌ها فقط داروخانه‌ها هستند و هیچ وقت کالای خود را در فروشگاه‌ها و سوپرمارکت‌ها توزیع نمی‌کنند، چنین پخش‌هایی به دلیل توزیع دارو استاندارد بالاتری‌ها هست. بعضی پخش‌ها مختص محصولات آرایشی و بهداشتی و وابسته به شرکت‌های دارند و نظارت بیشتری هم روی آن خصوصی هستند که می‌توانند کالای خود را به هر فروشگاه‌ی عرضه کنند، از طرفی خیلی از برندهای آرایشی و بهداشتی کشور پخش‌های خودشان را دارند و برند سایر شرکت‌ها را نیز توزیع می‌کنند که داروخانه‌ها نیز جزو مشتریان آن‌ها هستند. این پخش‌ها نیز ضوابطی دارند و بدون قاعده کار نمی‌کنند، همین‌که کالا با یک خودروی مسقف توزیع می‌شود، انبار از نظر دما و شرایط نگهداری تحت کنترل است و مجرای ورود و نیز مشخص هستند، جزو نکات مثبت در این سیستم به حساب می‌آیند.

با این حال شبکه توزیع دیگری نیز داریم که زیرمجموعه شبکه بازرگانی سنتی قرار می‌گیرد و مثلاً رسته‌ای در بازار تهران محصولات آرایشی و بهداشتی می‌فروشد و انواع کرم‌ها و فرآورده‌های مراقبت از پوست و مو عرضه می‌کند. این مجموعه‌ها باید آموزش ببینند و نظارت خیلی بیشتری روی آن‌ها باشد چون حجم و مقدار بزرگ‌تری از محصولات را تهیه و به صورت خرده‌فروشی در فروشگاه‌ها و سوپرمارکت‌ها و حتی آرایشگاه‌ها عرضه می‌کنند. در این شبکه عملاً زنجیره توزیع از مسیر خود منحرف می‌شود و نظارتی بر نگهداری و حمل آن وجود ندارد. مجرای خرید و ورود، ثبت سفارش، نگهداری و انبارش، نحوه توزیع در چنین مراکزی زیر سوال است و نمی‌توان در مورد آن اطمینان داشت.

- شرایط در بخش آخر زنجیره یعنی محل فروش به مصرف‌کننده نهایی چگونه است؟

در این بخش نیز با دو مجموعه روبه‌رو هستیم، یکی داروخانه‌ها که زیر نظارت سازمان غذا و دارو یا دانشگاه‌های علوم پزشکی هستند و دیگری فروشگاه‌های بزرگ یا زنجیره‌ای، مغازه‌ها و سوپرمارکت‌ها.

فروشنده‌ها در این زمینه آموزشی ندیده‌اند و اغلب آن‌ها اطلاعاتی درباره شرایط درست نگهداری انواع محصولات شوینده و ها شب و روزهای تعطیل کولر را خاموش می‌کنند، در حالی که دمای آرایشی و بهداشتی را نمی‌دانند. صاحبان خیلی از فروشگاه‌ها و حتی بالای ۳۰ درجه می‌تواند باعث شروع فعل و انفعالات شیمیایی و تخریب این فرآورده‌ها شود. برخی از فروشگاه داروخانه‌ها محصولات آرایشی و بهداشتی را برای زیبایی بیشتر دکوراسیون و جلب مشتری، دقیقاً در ویتروین قرار می‌دهند که

هر ناحیه‌ای با توجه به گرمسیر یا سردسیر بودن معاونت غذا و داروی آن ناحیه جغرافیایی باید برنامه و ضابطه مرتبط را داشته باشد.

پس از آن سازمان‌های نظارتی مانند اصناف، شبکه بهداشت و درمان، دانشگاه‌های علوم پزشکی و... موظف هستند در بازرسی‌هایشان به این نکته دقت کنند که آیا محصولات مطابق استانداردها و ضوابط نگهداری می‌شوند و اگر چنین نیست، مساله را اعلام کنند.

- و تا پیش از رسیدن به آن مرحله چطور می‌توان شرایط بهتری برای عرضه محصولات آرایشی و بهداشتی فراهم کرد؟ آیا در این زمینه قانونی وجود دارد؟

باید توجه داشته باشیم که برای اصلاح وضعیت فعلی قرار نیست با برخوردهای سریع و سخت، توقیف، پلمپ و ارجاع به تعزیرات شرایط را تغییر دهیم. مثلاً در نظر داشته باشیم یک فروشنده از قبل مغازه‌اش را انتخاب کرده و قفسه و دکور زده است و نمی‌توان انتظار داشت بلافاصله آن را تغییر بدهد، با راهکارهایی مانند استفاده از شیشه‌های مناسب، پرده‌ها و بنرهایی که مانع ورود آفتاب شود و... می‌توان شرایط بهتری ایجاد کرد.

ها و در مرحله اول و دوم باید از روش‌های راهنمایی و ارشادی مانند توزیع دفترچه‌های آموزشی، عضو کردن افراد در گروه شبکه‌های مجازی برای کسب اطلاعات، توضیح و درخواست، اصلاح این روند را آغاز کنیم. نگاه نظارتی باید به سمت ایجاد یک بستر مناسب و مهیا کردن شرایط باشد و مرحله به مرحله پیش برود، اول آموزش، بعد ارشاد و در مرحله آخر برخورد قانونی در این برنامه قرار بگیرد.

